

Teknisk bilaga

Friendsrapporten 2025 *Trygghet, tillit och tillhörighet*

Innehåll

Inledning.....	1
-----------------------	----------

Tidigare forskning.....	3
--------------------------------	----------

Skolklimat.....	3
Åskådaringripanden.....	3
Socialt stöd.....	4

Metod.....	5
-------------------	----------

Tillvägagångssätt.....	5
Skalan vi använder.....	5

Rational för skalans konstruktion.....	6
Frågor som ingår i skalan.....	6
Konstruktion av FSVBS-delskalor.....	7
Konstruktion av Multi-utsatthetsvariabler.....	8
Reliabilitet och validitet.....	8

Skolklimat.....	8
------------------------	----------

Konstruktion av Skolklimat.....	9
Intern tillförlitlighet.....	10

Åskådarnormer.....	10
---------------------------	-----------

Konstruktion av Åskådarnormer.....	10
Intern tillförlitlighet.....	11

Samlat stöd.....	11
-------------------------	-----------

Konstruktion av Samlat stöd.....	11
Intern tillförlitlighet.....	12

Statistiska analyser.....	12
----------------------------------	-----------

Resultat.....	14
----------------------	-----------

Utsatthet för mobbning och skolvåld.....	14
---	-----------

Utsatthet för kränkningar och mobbning – Friends-skalan (FSVBS).....	14
Utsatthet för kränkningar, trakasserier och grövre våld.....	17
Korstabeller mellan kränkningar och annan utsatthet - totalt.....	18
Korstabeller mellan kränkningar och annan utsatthet - frekvent.....	19

Lösning 1: Skolklimat.....	20
-----------------------------------	-----------

Lösning 2: Åskådarnormer	21
Lösning 3: Samlat stöd	22
Version 1 av topbox och bottombox	22
Version 2 av topbox och bottombox	23
Helhetsbild med hjälp av regressionsanalys	24
Modell A – Skolklimat (justerat för kön & ålder)	25
Modell B – Samlat stöd (justerat för kön & ålder)	25
Modell C – Åskådarnorm (justerat för kön & ålder)	26
Modell D – Samlad modell	26
Översikt oddskvoter för skolklimat, åskådarnorm och Samlat stöd.....	27

Sammanfattande diskussion..... 28

Tolkning baserad på tidigare forskning	28
Begränsningar	28

Bilaga 1: Variabellista med frågor 30

Bakgrundsfrågor	30
FSVBS – Utsatthet i skolan (2 månader).....	30
FSVBS – Utsatthet online (2 månader)	30
Trakasserier (2 månader)	31
Grovt våld i skolan (12 månader)	31
Skolklimat.....	31
Åskådarnormer	32
Samlat stöd	32

Bilaga 2: SPSS-syntaxer 33

Friendsskalan (FSVBS) – viktning, indikatorer, multi-utsatthet, totalpoäng	33
Skolklimat – kodning, index, skalning, kategorier, reliabilitet....	34
Åskådarnormer – kodning, index, skalning, kategorier, reliabilitet.....	34
Socialt stöd – kodning, index, skalning, kategorier, reliabilitet...	35
Regressionsanalyser.....	36

Referenser37

Tabellförteckning

Tabell. Prevalens av frekvent utsatthet (FSVBS) N = 1 026	14
Tabell. Gruppkillnader efter kön och ålder (χ^2 -test) N = 1 026	14
Tabell. Ålder × FSVBS Total utsatthet (frekvent) N = 1 027	14
Tabell. Kön × FSVBS Total utsatthet (frekvent) N = 1 021	14
Tabell. Ålder × FSVBS Skolutsatthet (frekvent) N = 1 025	15
Tabell. Kön × FSVBS Skolutsatthet (frekvent) N = 1 022	15
Tabell. Ålder × FSVBS Onlineutsatthet (frekvent) N = 1 025	16
Tabell. Kön × FSVBS Onlineutsatthet (frekvent) N = 1 021.....	16
Tabell. Relativ risk (RR) – Tjej jämfört med kille N = 1 026	16
Tabell. Relativ risk (RR) – 9–12 år jämfört med 13–16 år N = 1 026	16
Tabell. Olika typer av utsatthet i skolan	17
Tabell. Olika typer av utsatthet online.....	17
Tabell. Sexuella trakasserier och trakasserier pga etnicitet/religion	17
Tabell. Grövre hot och våld i skolan (senaste 12 månaderna).....	18
Tabell. Sammanlagd utsatthet prevalens (totalt).....	18
Tabell. Sammanlagd utsatthet prevalens (frekvent)	18
Tabell. Kränkningar – totalt × Trakasserier – totalt N=1 026	18
Tabell. Kränkningar – totalt × Hot & våld i skolan – totalt N=1 026	19
Tabell. Trakasserier – totalt × Hot & våld i skolan – totalt N=1 026.....	19
Tabell. Kränkningar – frekvent × Trakasserier – frekvent N≈1 027.....	19
Tabell. Kränkningar – frekvent × Hot & våld – frekvent N≈1 025.....	19
Tabell. Trakasserier – frekvent × Hot & våld – frekvent N≈1 025	20
Tabell. Trivs i skolan: Bottom-box (Nej) och Top-box (Ja) N=1 019	20
Tabell. Tillhörighet: Bottom-box (Nej) och Top-box (Ja) N=1 008	20
Tabell. Trygghet: Bottom-box (Nej) och Top-box (Ja) N=1 020.....	20
Tabell. Tillit vuxnas ingripande: Bottom-box (Nej) och Top-box (Ja) N=1 009)	21
Tabell. Skolpersonal bryr sig om: Bottom-box (Nej) och Top-box (Ja) N=995	21
Tabell. Lärarna rättvisa: Bottom-box (Nej) och Top-box (Ja) N=991.....	21
Tabell. Elever ingriper uppdelat på FSVBS Total utsatthet (frekvent) N=936	21
Tabell. Vuxna ingriper uppdelat på FSVBS Total utsatthet (frekvent) N=971	22
Tabell. Vänstöd uppdelat på FSVBS Total utsatthet (frekvent) N=983	22
Tabell. Vuxenstöd uppdelat på FSVBS Total utsatthet (frekvent) N=990.....	22
Tabell. Tillit till vuxen uppdelad på FSVBS Total utsatthet (frekvent) N=963.....	22
Tabell. Vänstöd uppdelad på FSVBS Total utsatthet (frekvent) N=983	23
Tabell. Vuxenstöd uppdelad på FSVBS Total utsatthet (frekvent) N=990.....	23
Tabell. Tillit till vuxen – uppdelad på FSVBS Total utsatthet (frekvent) N=963.....	24

Inledning

Friendsrapporten grundar sig på en novusundersökning gjord under våren 2025 där vi ställt frågor om elevers erfarenheter och upplevelser av utsatthet för olika typer av kränkningar och våld såsom mobbning, trakasserier samt mindre normaliserade/grövre typer av våld i skolan. Alla dessa kan ses som mobbning och skolvåld i enlighet med UNESCO:s definitioner (UNESCO, 2019). Genom att fråga om alla dessa typer av mobbning och skolvåld ville vi ge en lägesbild för elever i Sverige 2025.

För att kunna bidra med lösningar har vi skapat tre index, för att se vilka främjande, förebyggande och åtgärdande insatser som har den största potentialen att minska barns utsatthet för mobbning och skolvåld. Därför har vi ställt en rad frågor och skapat tre index:

- Skolklimat
- Åskådarnormer
- Samlat stöd

Det finns stark teoretisk och empirisk grund för att just dessa tre hävstänger hör ihop med lägre mobbning och bättre hälsa bland eleverna: tillhörighet, trygghet och tillit (skolklimat) har i studie efter studie kopplats till lägre förekomst av mobbning och konsekvenserna av utsattheten mildras. Effekterna av klimatet verkar dels genom sociala normer, dels genom hur elever och vuxna agerar när något händer. Samtidigt visar forskning att åskådaringripanden ökar i stödjande klassrumsklimat och med lärarstilar som stärker elevers autonomi och tilltro till sin egen förmåga; lärarens kompetens och skolläringens stöd är avgörande för kvalitet och varaktighet. Slutligen är samlat socialt stöd från vänner, lärare och vårdnadshavare en skyddsfaktor som både minskar risken att bli utsatt och dämpar psykisk ohälsa; oftast är emotionellt stöd starkast, och effekter går delvis via ökad skoltillhörighet.

Syfte

1. **Beskriva prevalens och mönster av mobbning (frekvent utsatthet), trakasserier och grovt våld.**
2. **Analysera samvariation mellan olika former av utsatthet.**
3. **Pröva hur skolklimat, åskådarnormer och samlat stöd var för sig och sammantaget hänger ihop med lägre frekvent utsatthet.**
4. **Översätta analysresultaten till en rapport som är användbar för beslutsfattare med tydliga rekommendationer.**

Med hjälp av statistiska analyser har vi på flera sätt beskrivit och förklarat hur dessa tre hävstänger kan användas för att minska elevers utsatthet för mobbning och skolvåld.

Det här är en teknisk bilaga till Friendsrapporten 2025 och den är skriven till den som söker och behöver mer information om resultat, metod och de statistiska analyser som genomförts. Den tekniska bilagan kompletterar Friendsrapporten 2025 genom att redovisa hur vi mätt utsatthet (här Friends-skalan, FSVBS), hur vi operationaliserat tre centrala hävstänger i skolmiljön (Skolklimat, Åskådarnormer och Samlat stöd) samt vilka statistiska samband som framträder i ett nationellt urval av elever i årskurs 4–9 (N=1 026). I våra analyser definieras *mobbning* som frekvent utsatthet ("ett par gånger i månaden" eller oftare).

Hoppas att du får nytta av och hjälp av denna text. Hör gärna av dig om du har frågor eller funderingar.

Magnus Loftsson

Forskningsledare, Friends

magnus.loftsson@friends.se

Stockholm, november 2025

Tidigare forskning

Skolklimat

Tidigare forskning pekar konsekvent på att tillhörighet, trygghet och tillit samspelar och formar nivån av mobbning och dess konsekvenser i skolan. Elevers känsla av skoltillhörighet minskar både risken för utsatthet och dämpar sambandet mellan mobbning och sämre skolprestationer/psykisk hälsa (Doumas & Midgett, 2019; Huang, 2022). Nyare analyser visar dessutom icke-linjära effekter: när mobbning når en kritisk tröskel kan tillhörighetens skydd brytas ned, med plötsliga och oförutsägbara skiften i måendet (Sideridis & Alghamdi, 2024). Lärarens sk. attunement till utsatthet och klassnormer stärker tillhörigheten och minskar mobbning, liksom kamratstöd (Acosta et al., 2019; Norwalk et al., 2016).

Upplevd trygghet samvarierar med mobbningsnivåerna och medieras av både sociala (relationer, vuxennärvaro) och fysiska miljöer. Incidenter klustrar i "hotspots" eller otrygga platser med låg tillsyn (t.ex. korridorer, toaletter, bussar), där riktad vuxennärvaro och miljöförbättringar kan minska risk för utsatthet (Francis et al., 2022; Vaillancourt et al., 2010). Samtidigt visar översikter att skolpersonalens svar på anmälningar och upplevd personal-sammanhållning hänger ihop med lägre mobbning och fler ingripanden (Gizzarelli et al., 2023; O'Brennan et al., 2014).

Interventionsmässigt har hela-skolan ansatser (whole-school) och socio-ekologiska program de mest konsekventa effekterna – särskilt när de anpassas till kontext och hålls vid liv över tid (Cross et al., 2011; Waasdorp et al., 2012). Evidensen på byggd miljö är lovande men under-utvärderad, och behovet av följsamhet, ledarskap och rapporteringsvägar (t.ex. att minska "reporting concerns") återkommer som villkor för varaktig effekt (Francis et al., 2022; Sivaraman et al., 2019; Zhang et al., 2021).

Åskådaringripanden

Effektiva åskådarinsatser följer klassiska bystander-modeller och "social arkitektur" kring rollerna i mobbningssituationen; empati, moralisk frikoppling och handlingssjälv tillit är centrala psykologiska nycklar (Eldridge & Jenkins, 2020; Polanin et al., 2012). Autonomistödande lärarstil och ett stödande klassklimat ökar sannolikheten att elever försvarar och säger ifrån, till skillnad från kontrollerande/auktoritära stilar (Cheon et al., 2025; Yoo et al., 2025). Kvalitet i implementering och lärarens själv tillit förklarar stora delar av utfallet

(Fischer & Bilz, 2019; Tolmatcheff et al., 2024), liksom ledningens stöd (Farley, 2018)

Normer spelar olika roller: deskriptiva normer predicerar beredskap att agera, medan injunktiva normer driver vaksamhet och opposition – särskilt i för mobbning online krävs norm- och empativälvande komponenter och särskild lärarträning (Chang et al., 2025; Eldridge & Jenkins, 2020). Teknikstödda lärarmoduler (t.ex. STAC) och föräldrasamverkan är lovande vägar att både skala och fördjupa kompetensen (Midgett et al., 2022), och nya RCT-fynd visar att stödjande klassklimat kausalt ökar försvarsbeteenden (Cheon et al., 2025). Samtidigt behövs mer långtidsuppföljningar och kulturellt breddade studier.

Socialt stöd

Socialt stöd från föräldrar/vårdnadshavare, lärare och vänner minskar risken för utsatthet och buffrar psykisk ohälsa och skolproblem hos drabbade elever (Healy et al., 2024). Emotionellt stöd är oftast mest skyddande, men instrumentellt/informativt stöd hjälper när det matchar behov och utvecklingsnivå; skoltillhörighet medierar ofta sambanden (Chan et al., 2022; Shaheen et al., 2019; Vargas-Madriz et al., 2025). Lärar- och kamratstöd är särskilt viktiga i skolmiljön och kopplas till bättre självbild och lägre internaliserad problematik (Jenkins et al., 2018).

Stöd verkar olika över ålder, kön och kontext; kombinationer av familje- och vänstöd ger bäst utfall för både välmående och studieresultat (Helsen et al., 2000; Miranda et al., 2019; Rethon et al., 2011). För hög-risk-grupper (kroniskt utsatta; elever med funktionsnedsättning) krävs riktade multikomponentsinsatser och kompetensutveckling för skolpersonal (Espelage et al., 2015; Moffat et al., 2019). Socialt stöd kan dessutom mediera suicidrisk kopplad till mobbning (Xiao et al., 2022) och lärare-stöd har samband med tillhörighet och samverkar i att dämpa utsatthet (Guo et al., 2024); familjestödets roll tycks variera med migrationsbakgrund (Koşir et al., 2025).

Metod

Tillvägagångssätt

Friendsrapporten 2025 bygger på en nationellt representativ undersökning som genomfördes av Novus under våren 2025. Totalt deltog 1 026 elever i åldern 9–16 år (årskurs 4–9). Deltagarna rekryterades via Novus föräldrapanel.

Vårdnadshavare informerades och gav samtycke och barnet gav därefter sitt eget samtycke till att delta.

Eftersom urvalet görs via föräldrar snarare än skolor ingår elever från många olika skolor. Baserat på postnummeruppgifter i materialet uppskattar vi att svaren representerar ungefär 300–500 unika skolor i landet. Det är för få elever per skola för att kunna uttala sig om enskilda skolor, men tillräckligt många för att identifiera nationella mönster och samband i barns skolmiljöer.

Undersökningen genomfördes som en webbenkät. Eleverna besvarade frågor om bakgrund (bl.a. kön/könsidentitet, ålder och årskurs) och om tre typer av utsatthet i skolan: kränkningar och mobbning, trakasserier samt grovt våld.

Frågorna om mobbning och trakasserier avser de senaste två månaderna, medan frågorna om grovt våld avser de senaste tolv månaderna. Vidare besvarade eleverna frågor om skolklimat, om hur elever och vuxna reagerar när någon blir illa behandlad, samt om tillgång till stöd från vänner och vuxna i skolan. Svaren har viktats för kön och ålder så att resultaten bättre speglar elevpopulationen i Sverige. Små avvikelser mellan totalsummor i tabeller och diagram kan förekomma på grund av viktning och avrundning.

Detta är en tvärsnittsstudie (genomförd vid ett tillfälle). Resultaten kan därför inte tolkas som orsakssamband. För tolkning lutar vi oss mot tidigare forskning och en forskningssammanställning via Scopus om skolklimat (Bullying and school climat), elevers och vuxnas reaktioner (Bystander and teacher interventions in

bullying), samt Samlat stöd (Social support for bullying prevention). När denna forskning visar samma mönster som våra resultat bedömer vi att slutsatserna är giltiga för Sverige 2025. Svaren har hanterats konfidentiellt och analyserats i aidentifierad form.

Skalan vi använder

Friends har sedan 2022 utvecklat en ny, beteendebaserad skala för att mäta utsatthet för kränkningar och mobbning i skolor och digitala miljöer, här kallad

Friends-skalan. Den syftar till att på ett tillförlitligt, lättanvänt och modernt sätt fånga elevers utsatthet för kränkningar och mobbning – i linje med svensk lagstiftning och riktlinjer från Skolverket. Skalan fångar såväl verbala, fysiska som sociala former av kränkningar, och gör det möjligt att särskilja enstaka händelser från frekvent utsatthet. Skalan är utvecklad av Friends i samarbete med docent Björn Johansson, vid Örebro universitet.

Nedan beskrivs:

1. Rational för Friends-skalans konstruktion
2. Vilka frågor som ingår och hur dessa ska tolkas
3. Hur skalor och delskalor konstrueras och beräknas

I rapportens avslutande del återfinns detaljerade instruktioner och SPSS-syntaxer för att möjliggöra enkel och korrekt användning av Friends-skalan.

Rational för skalans konstruktion

Friends-skalan har utvecklats för att ge skolor, forskare och beslutsfattare ett modernt, användbart och psykometriskt tillförlitligt mått på elevers upplevelser av utsatthet för kränkningar och mobbning, både i skolmiljö och online. Friends-skalan svarar mot ett tydligt behov av ett nytt nationellt standardiserat mått på skolrelaterad utsatthet och mobbning.

Den är utformad för att mäta konkreta beteenden snarare än att fråga om elever identifierar sig själva som "mobbade". Detta tillvägagångssätt minskar risken för underrapportering och socialt stigma och ger en mer objektiv och tillförlitlig bild av elevernas faktiska upplevelser

Frågor som ingår i skalan

Friends-skalan: Friends Student Victimization and Bullying Scale (FSVBS).

Skolutsatthet

Frågetext: Tänk tillbaka på hur du har haft det i skolan de senaste två månaderna. Har du känt dig ledsen, rädd eller arg för att andra ELEVER på skolan har...

Variabelnamn	Fråga
FSVBS_school_verbal	...retat, skrivit, sagt elaka saker eller hotat dig?
FSVBS_school_physical	...slagit, sparkat, knuffat, hållit fast eller stängt in dig?
FSVBS_school_exclusion	...fryst ut, ignorerat eller spridit rykten om dig?

Onlineutsatthet

Frågetext: "Tänk tillbaka på de senaste två månaderna och hur du haft det online, alltså när du använt mobil eller dator, spelat TV- eller datorspel eller använt social media och chattar. Har du känt dig ledsen, rädd eller arg för att andra ELEVER på nätet har...

Variabelnamn	Fråga
FSVBS_online_verbal	...retat, skrivit, sagt elaka saker eller hotat dig?
FSVBS_online_exclusion	...fryst ut, spridit rykten eller elaka meddelanden om dig?
FSVBS_online_image_sharing	...laddat upp eller skickat vidare bilder eller filmer på dig mot din vilja?

Svarsalternativ och poängsättning per item

- **0 poäng:** Nej, det har inte hänt mig
- **1 poäng:** Ja, någon gång
- **2 poäng:** Ja, ett par gånger i månaden
- **3 poäng:** Ja, en gång i veckan eller oftare

Konstruktion av FSVBS-delskalor

1. Skolutsatthet

- **Någon gång (occasional):** minst ett skol-item = 1
- **Frekvent (frequent):** minst ett skol-item ≥ 2
- **Total:** någon gång eller frekvent (FSVBS_school_occasional eller FSVBS_school_frequent = 1)

2. Onlineutsatthet

- **Någon gång (occasional):** minst ett online-item = 1
- **Frekvent (frequent):** minst ett online-item ≥ 2
- **Total:** någon gång eller frekvent (FSVBS_online_occasional eller FSVBS_online_frequent = 1)

3. Total utsatthet (skola + online)

- **Någon gång (occasional):** skol eller online någon gång = 1
- **Frekvent (frequent):** skol eller online frekvent = 1
- **Total:** någon gång eller frekvent (FSVBS_total_occasional eller FSVBS_total_frequent = 1)

Konstruktion av Multi-utsatthetsvariabler

Antalet olika items (0–6) eleven har uppgett utsatthet för:

- **FSVBS_multi_occational**: antal items där eleven svarat exakt "någon gång" (=1)
- **FSVBS_multi_frequent**: antal items där eleven svarat "ett par gånger i månaden" eller oftare (≥ 2)
- **FSVBS_multi_total**: antal items där eleven svarat minst "någon gång" (≥ 1)

Multi-utsatthet kategoriseras även enligt:

- Ingen multi-utsatthet (0 items)
- Låg multi-utsatthet (1–2 items)
- Medel multi-utsatthet (3–4 items)
- Hög multi-utsatthet (5–6 items)

Kontinuerlig totalskala (0–18 poäng)

- **FSVBS_total_continuous**: summan av elevens svars-poäng (0-3 per item) för samtliga 6 items.

Reliabilitet och validitet

Friends-skalan har testats på ett representativt nationellt urval (Novus 2025, N=1026):

- Cronbach's Alpha (FSVBS_total_continuous): $\alpha = 0.787$ (hög reliabilitet).
- Explorativ faktoranalys har identifierat två delskalor (Skola/Online).
- Skalan har god konvergent och kriterievaliditet mot etablerade mått (t.ex. Olweus-frågan från Skolbarns hälsovanor).

Exempel på användning i analyser

1. Prevalensstudier (andel elever som upplever utsatthet).
2. Risk- och skyddsfaktorer i regressionsmodeller.
3. Jämförelser mellan skolor och regioner.
4. Uppföljning av interventioner mot mobbning och kränkningar.

Skolklimat

Sammanfattning. Indexet Skolklimat beskriver elevers samlade upplevelse av trivsel, trygghet, tillhörighet och relationer till vuxna i skolan. Det bygger på sex frågor och ger ett poängmått som sträcker sig från 0 (mycket lågt) till 100 (mycket högt). Resultaten kategoriserades i tre nivåer: låg, medel och hög. Indexet visade

hög intern tillförlitlighet ($Cronbach's \alpha = 0,82$; $N = 946$ av 1 026), vilket betyder att det är ett stabilt och tillförlitligt mått på skolans sociala klimat.

Konstruktion av Skolklimat

Indexet har skapats för att ge en övergripande bild av elevers upplevelse av trivsel, trygghet, tillhörighet och relationer till vuxna i skolan. Det bygger på sex frågor från elevundersökningen (variabelnamn i parentes):

1. **Trivsel i skolan** (school_like). Fråga: Tycker du om att vara i skolan?
2. **Känsla av tillhörighet** (school_belonging). Fråga: Känner du att du är en del av gemenskapen på din skola?
3. **Upplevd trygghet** (school_safety). Fråga: Känner du dig trygg i skolan?
4. **Tillit till vuxna i skolan** (school_trust). Fråga: Litar du på att de vuxna i skolan gör tillräckligt om någon elev blir illa behandlad?
5. **Upplevd omsorg från skolpersonal** (teacher_care). Fråga: Finns det någon vuxen i skolan som bryr sig om hur du mår?
6. **Upplevd rättvisa från lärare** (teacher_fairness). Fråga: Tycker du att lärarna behandlar alla elever lika oavsett om de är flickor, pojkar eller har annan könsidentitet?

Kommentar: Fyra av frågorna (3–6) är hämtade från Skolinspektionens Skolenkät och användes även i Novus-undersökningen 2022 (Loftsson et al., 2022). Fråga 1 och 2 är hämtade från TIMSS-indexet "Elevers känsla av tillhörighet" se not 51, s. 86, (Skolverket, 2024). Flera TIMSS-frågor överlappar innehållsmässigt med Skolenkätens (t.ex. 3 och 5), vilket gör att skolor kan använda delar av Skolenkäten som ett enklare index på skolklimat.

Samtliga frågor hade ursprungligen följande svarsalternativ (numeriska värden likt Skolenkäten inom parentes):

- Helt och hållet (10)
- Till stor del (6,67)
- Till viss del (3,33)
- Inte alls (0)
- Vet inte/vill ej svara (99) – exkluderades från indexberäkningen.

Tillvägagångssätt för konstruktion:

- Svaren omkodades så att högre poäng motsvarar bättre skolklimat: 3 = Helt och hållet, 2 = Till stor del, 1 = Till viss del, 0 = Inte alls (school_rev).
- Ett sammansatt råindex skapades genom att summera sex delskalor: 0–18 (school_climate_index).
- Indexet skalades om linjärt till 0–100: school_climate_scaled = (school_climate_index / 18) * 100.

- För beskrivning och visualisering delades svaren in i tre nivåer: Låg (0–33), Medel (34–66), Hög (67–100) (*school_climate_cat*).

Intern tillförlitlighet

Cronbach's Alpha för skolklimatindexet beräknades till $\alpha = 0,82$ (N = 946 giltiga svar av totalt 1026 elever). Detta är ett högt värde som visar att frågorna tillsammans ger ett sammanhängande och pålitligt mått på elevernas upplevelse av trygghet, trivsel och positiva relationer till vuxna i skolan. Indexet ger således en stabil och meningsfull sammanfattning av skolans sociala klimat.

Åskådarnormer

Sammanfattning. Indexet Åskådarnormer mäter hur elever upplever ingripanden från både vuxna och elever vid kränkningar, mobbning eller våld, samt i vilken grad kränkningar är socialt normaliserade på skolan. Högre värde innebär tydliga och konsekventa ingripanden (låg normalisering), lägre värde innebär att kränkningar ofta accepteras. Indexet skalades till 0–100 och kategoriserades i låg/medel/hög. Intern tillförlitlighet var acceptabel för ett tvåitems-index (*Cronbach's $\alpha = 0,67$; $N = 916$*).

Konstruktion av Åskådarnormer

Indexet bygger på två frågor:

- **Elevers agerande** (*peer_reaction*): Hur reagerar **elever** på din skola om någon blir utsatt för kränkningar, mobbning eller våld?
- **Vuxnas agerande** (*adult_reaction*): Hur reagerar **vuxna** på din skola om någon blir utsatt för kränkningar, mobbning eller våld?

Svarsskalan för varje fråga har kodats så att högre värden innebär tydligare ingripanden och lägre social acceptans av kränkningar:

- Ingen ingriper, kränkningar är normaliserade (0)
- Ibland ingriper någon (1)
- Oftast ingriper någon (2)
- Kränkningar accepteras aldrig, någon ingriper alltid (3)

Tillvägagångssätt för konstruktion:

- Omkodning till *adult_reaction_norm* och *peer_reaction_norm* (0–3).
- Summerat råindex (*bystander_norm_index*): 0–6.

- Linjär omskalning till 0–100: $\text{bystander_norm_scaled} = (\text{bystander_norm_index} / 6) * 100$.
- Kategorisering: Låg (0–33), Medel (34–66), Hög (67–100) ($\text{bystander_norm_cat}$).

Intern tillförlitlighet

Intern tillförlitlighet för indexet är acceptabel med ett Cronbach's Alpha på $\alpha = 0,67$ ($N = 916$ av 1026), vilket indikerar att indexet på ett tillfredsställande sätt mäter samlade normer kring ingripanden och normalisering av kränkningar på skolan.

Samlat stöd

Sammanfattning: För att mäta elevers sociala stöd från jämnåriga och vuxna skapades ett sammanfattande stödindex baserat på tre frågor: stöd från kompisar, stöd från vuxna utanför skolan och betrodd vuxen i skolan. Indexet summerar dessa stödformer och skalades linjärt till 0–100 (högre värde = mer upplevt stöd). Eleverna delades också in i tre nivåer (låg/medel/hög) för beskrivning och jämförelser. Intern tillförlitlighet var låg till måttlig ($\text{Cronbach's } \alpha = 0,54; N = 898$), vilket är metodologiskt rimligt då komponenterna representerar olika typer av stöd snarare än en enhetlig dimension.

Konstruktion av Samlat stöd

Indexet fångar upplevt stöd från både jämnåriga och vuxna i och utanför skolan och bygger på tre enkätfrågor:

1. **Stöd från kompisar** (friend_support). Fråga: Har du någon kompis, som du kan prata med om du har problem eller som hjälper och stöttar dig lite extra?
2. **Stöd från vuxna** (adult_support). Fråga: Har du en vuxen som du kan berätta nästan allt för?
3. **Tillit till vuxen i skolan** (trusted_adults). Fråga: Finns det en vuxen i skolan som du litar på och skulle våga berätta för om något jobbigt eller olagligt hänt?

Kommentar: Fråga 1 har använts i tidigare undersökningar i samarbete med Novus 2022 och 2023 och kan även användas för att undersöka ensamhet (Loftsson et al., 2022) och i en studie från Örebro universitet om mobbning, ensamhet och betyg (Johansson et al., 2017).

Svarsskala för varje fråga:

- 1 = Ja, flera kompisar/vuxna
- 2 = Ja, en kompis/vuxen
- 3 = Nej, ingen kompis/vuxen
- 99 = Vet inte/vill inte svara (kodades som missing)

Tillvägagångssätt för indexkonstruktionen:

- Varje variabel omkodades till en **omvänd** version (*friend_support_rev*, *adult_support_rev*, *trusted_adults_rev*) där **högre värde = mer stöd**; 99 och andra ogiltiga svar exkluderades (system missing).
- Ett **summerat index** skapades genom att addera de tre omvända stödvariablerna.
- Indexet **skalades linjärt till 0–100** för tolkning och visualisering.
- För presentation delades eleverna in i tre nivåer: **Låg (0–33)**, **Medel (34–66)**, **Hög (67–100)**.

Intern tillförlitlighet

För att bedöma samvariation mellan de tre komponenterna beräknades **Cronbach's Alpha**, vilket gav ett värde på cirka $\alpha = 0.54$ ($N = 898$ giltiga svar av totalt 1026 elever). Detta indikerar låg intern konsistens, vilket är förväntat och metodologiskt rimligt, då variablerna representerar **olika former av stöd** snarare än en enhetlig dimension. Indexet bör därför förstås som en bred indikator på tillgång till Samlat stöd från flera källor.

Statistiska analyser

För analysen använder vi en beteendebaserade skala (Se Friends-skalan) med sex frågor som mäter elevers utsatthet för kränkningar i skolan och på nätet. Vi skiljer mellan total utsatthet ("någon gång eller oftare") och frekvent utsatthet ("ett par gånger i månaden eller oftare"). I rapporten avser mobbning frekvent utsatthet. Skalan har god intern tillförlitlighet ($D \approx 0,79$) och resultaten redovisas på aggregerad nivå. Undersökningen omfattar $N = 1\,026$ elever och är viktad för kön och ålder.

För att beskriva skillnader mellan elever som är frekvent utsatta och inte frekvent utsatta använder vi chi-två-test; p-värden under 0,05 betraktas som statistiskt säkerställda. För att förstå vilka faktorer som oberoende samvarierar med mobbning har vi använt logistiska regressionsmodeller där den beroende variabeln är frekvent utsatthet. Oddsquoter (OR) rapporteras med 95 % konfidensintervall. Alla modeller har justerats för kön och ålder, och vi redovisar

både enklare modeller (ett index i taget) och en full modell där alla tre index ingår samtidigt.

Vi har konstruerat tre jämförbara index (skala 0–100) som speglar centrala delar av skolmiljön och redovisar effekter per +10 poäng:

- **Skolklimat:** samspelet mellan tydliga ramar och varm omsorg ("ordning med omtanke").
- **Åskådarnormer:** i vilken grad elever och vuxna ingriper när någon blir illa behandlad.
- **Samlat stöd:** tillgång till kompisstöd, vuxenstöd och minst en betrodd vuxen i skolan.

Detta är tvärsnittsdata, och oddskvoter beskriver samband – inte orsak och verkan eller absoluta riskförändringar. Alla analyser har genomförts i SPSS med spårbar syntax. Litteratursökning kring skolklimat, åskådarnormer och Samlat stöd har gjorts i Scopus (kompletterad med Scopus AI) och hanterats i Papers ReadCube. Vi har använt ChatGPT för att effektivisera delar av syntaxskrivningen. Beräkningarna har kvalitetssäkrats av Björn Johansson (Örebro universitet) och Ylva Christiansson (Friends). Magnus Loftsson, forskningsledare på Friends, ansvarar för metodval, beräkningar och forskningsöversikt.

Resultat

Utsatthet för mobbning och skolvåld

Utsatthet för kränkningar och mobbning – Friends-skalan (FSVBS)

Tabell. Prevalens av frekvent utsatthet (FSVBS) N = 1 026

Utfall (frekvent)	Andel
Total (skola eller online)	14,0 %
Skola	12,6 %
Online	4,9 %

Tolkning. Ungefär var sjunde elev rapporterar återkommande utsatthet totalt, var åttonde i skolan och ungefär var tjugonde online.

Tabell. Gruppskillnader efter kön och ålder (χ^2 -test) N = 1 026

Utfall (frekvent)	Kille	Tjej	χ^2 ; p	9–12 år	13–16 år	χ^2 ; p
Total	11,4 %	16,8 %	6,10; p=0,014	15,6 %	12,9 %	1,50; p=0,221
Skola	10,2 %	15,2 %	5,56; p=0,018	14,7 %	11,0 %	3,02; p=0,082
Online	3,0 %	6,9 %	8,02; p=0,005	3,9 %	5,6 %	1,57; p=0,211

Tolkning. Tjejer rapporterar oftare frekvent utsatthet än killar, särskilt online. Åldersskillnaderna är mindre tydliga.

Tabell. Ålder × FSVBS Total utsatthet (frekvent) N = 1 027

Åldersgrupp	Nej	Ja	Total (alla)
9–12 år	369 (84,4 %)	68 (15,6 %)	437 (42,6 %)
13–16 år	514 (87,1 %)	76 (12,9 %)	590 (57,4 %)

Tabell. Kön × FSVBS Total utsatthet (frekvent) N = 1 021

Kön	Nej	Ja	Total (alla)
Kille	466 (88,6 %)	60 (11,4 %)	526 (51,5 %)

Tjej 412 (83,2 %) 83 (16,8 %) 495 (48,5 %)

Tabell. Ålder × FSVBS Skolutsatthet (frekvent) N = 1 025

Åldersgrupp	Nej	Ja	Total (alla)
9–12 år	372 (85,3 %)	64 (14,7 %)	436 (42,5 %)
13–16 år	524 (89,0 %)	65 (11,0 %)	589 (57,5 %)

Tabell. Kön × FSVBS Skolutsatthet (frekvent) N = 1 022

Kön	Nej	Ja	Total (alla)
Kille	473 (89,8 %)	54 (10,2 %)	527 (51,6 %)
Tjej	420 (84,8 %)	75 (15,2 %)	495 (48,4 %)

Tabell. Ålder × FSVBS Onlineutsatthet (frekvent) N = 1 025

Åldersgrupp	Nej	Ja	Total (alla)
9–12 år	419 (96,1 %)	17 (3,9 %)	436 (42,5 %)
13–16 år	556 (94,4 %)	33 (5,6 %)	589 (57,5 %)

Tabell. Kön × FSVBS Onlineutsatthet (frekvent) N = 1 021

Kön	Nej	Ja	Total (alla)
Kille	510 (97,0 %)	16 (3,0 %)	526 (51,5 %)
Tjej	461 (93,1 %)	34 (6,9 %)	495 (48,5 %)

Tabell. Relativ risk (RR) – Tjej jämfört med kille N = 1 026

Utfall (frekvent)	RR (tjej/kille)
Total	1,47
Skola	1,49
Online	2,30

Tolkning. Tjejer har cirka femtio procent högre risk än killar för frekvent utsatthet totalt och i skolan, och mer än dubbelt så hög risk online.

Tabell. Relativ risk (RR) – 9–12 år jämfört med 13–16 år N = 1 026

Utfall (frekvent)	RR (9–12 / 13–16)
Total	1,21
Skola	1,34
Online	0,70

Tolkning. Tendens till högre risk i yngre åldrar för total och skolutsatthet; ingen tydlig fördel yngre/äldre online. Pekar mot att börja förebyggande arbete tidigt.

Utsatthet för kränkningar, trakasserier och grövre våld

Tabell. Olika typer av utsatthet i skolan

Typ av kränkning	Ej utsatt (Nej)		Utsatt (Ja)		Total (alla)
FSVBS Skola: verbal	612	59,6 %	414	40,4 %	1 026
FSVBS Skola: fysisk	835	81,3 %	191	18,7 %	1 026
FSVBS Skola: social/utfrysning	674	65,7 %	352	34,3 %	1 026

Tabell. Olika typer av utsatthet online

Typ av kränkning	Ej utsatt (Nej)		Utsatt (Ja)		Total (alla)
FSVBS Online: verbal	805	78,4 %	221	21,6 %	1 026
FSVBS Online: social/utfrysning	859	83,7 %	167	16,3 %	1 026
FSVBS Online: bild/film spridd	923	90,0 %	103	10,0 %	1 026

Tabell. Sexuella trakasserier och trakasserier pga etnicitet/religion

Typ av trakasserier	Ej utsatt (Nej)		Utsatt (Ja)		Total (alla)
Tafs/sex. kommentarer (skolan)	937	91,4 %	89	8,6 %	1 026
Oönskade sexuella bilder (online)	983	95,8 %	43	4,2 %	1 026
Etnicitet/religion – skällsord	951	92,7 %	75	7,3 %	1 026
Sexistiska/ homofoba skällsord	773	75,3 %	253	24,7 %	1 026

Tabell. Grövre hot och våld i skolan (senaste 12 månaderna)

Typ av våld	Ej utsatt (Nej)		Utsatt (Ja)		Total (alla)
Fysisk skada	938	92,4 %	77	7,6 %	1 016
Hot/vapen	962	94,9 %	52	5,1 %	1 013
Sexuellt våld	1 000	98,1 %	20	1,9 %	1 020

Tabell. Sammanlagd utsatthet prevalens (totalt)

Typ av utsatthet	Ej utsatt (Nej)		Utsatt (Ja)		Total (alla)
Kränkningar – totalt (skola ELLER online)	460	44,8 %	566	55,2 %	1 026
Trakasserier – totalt	723	70,5 %	303	29,5 %	1 026
Hot & våld i skolan – totalt	922	89,9 %	104	10,1 %	1 026

Tabell. Sammanlagd utsatthet prevalens (frekvent)

	Ej utsatt (Nej)		Utsatt (Ja)		Total (alla)
Kränkningar – frekvent	882	86,0 %	144	14,0 %	1 026
Trakasserier – frekvent	947	92,3 %	79	7,7 %	1 026
Hot & våld i skolan – frekvent	997	97,2 %	29	2,8 %	1 026

Korstabeller mellan kränkningar och annan utsatthet - totalt

Tabell. Kränkningar – totalt × Trakasserier – totalt N=1 026

Kränkningar – totalt	Trak: Nej	Trak: Ja	N
Nej	419 (58,0 %)	41 (13,5 %)	460
Ja	304 (42,0 %)	262 (86,5 %)	566
Kolumn-total	723 (100,0 %)	303 (100,0 %)	1 026

Test/effekt: $\chi^2(1)=170,35$, $p<.001$; Phi=0,407.

Tolkning: Trakasserier förekommer betydligt oftare där kränkningar rapporteras.

Tabell. Kränkningar – totalt × Hot & våld i skolan – totalt N=1 026

Kränkningar – totalt	Våld: Nej	Våld: Ja	Rad-total
Nej	447 (48,4 %)	13 (12,6 %)	460
Ja	476 (51,6 %)	90 (87,4 %)	566
Kolumn-total	923 (100,0 %)	103 (100,0 %)	1 026

Test/effekt: $\chi^2(1)=48,04$, $p<.001$; Phi=0,216.

Tolkning: Hot/våld är betydligt vanligare i grupper som också rapporterar kränkningar.

Tabell. Trakasserier – totalt × Hot & våld i skolan – totalt N=1 026

Trakasserier – totalt	Våld: Nej	Våld: Ja	Rad-total
Nej	685 (74,3 %)	38 (36,5 %)	723
Ja	237 (25,7 %)	66 (63,5 %)	303
Kolumn-total	922 (100,0 %)	104 (100,0 %)	1 026

Test/effekt: $\chi^2(1)=64,02$, $p<.001$; Phi=0,250.

Tolkning: Där trakasserier finns ökar också förekomsten av hot/våld.

Korstabeller mellan kränkningar och annan utsatthet - frekvent

Tabell. Kränkningar – frekvent × Trakasserier – frekvent N=1 027

Kränkningar – frekvent	Trak: Nej	Trak: Ja	Rad-total
Nej	849 (89,7 %)	34 (42,5 %)	883
Ja	98 (10,3 %)	46 (57,5 %)	144
Kolumn-total	947 (100,0 %)	80 (100,0 %)	≈1 027

Test/effekt: $\chi^2(1)=136,04$, $p<.001$; Phi=0,364.

Tolkning: Frekventa trakasserier och frekventa kränkningar sammanfaller i hög grad.

Tabell. Kränkningar – frekvent × Hot & våld – frekvent N=1 025

Kränkningar – frekvent	Våld: Nej	Våld: Ja	Rad-total
Nej	865 (86,8 %)	17 (60,7 %)	882

Ja	132 (13,2 %)	11 (39,3 %)	143
Kolumn-total	997 (100,0 %)	28 (100,0 %)	≈1 025

Test/effekt: $\chi^2(1)=15,39$, $p<.001$; Phi=0,123.

Tolkning: Sambandet är tydligt men svagare än för trakasserier.

Tabell. Trakasserier – frekvent × Hot & våld – frekvent N=1 025

Trakasserier – frekvent	Våld: Nej	Våld: Ja	Rad-total
Nej	928 (93,1 %)	18 (64,3 %)	946
Ja	69 (6,9 %)	10 (35,7 %)	79
Kolumn-total	997 (100,0 %)	28 (100,0 %)	≈1 025

Test/effekt: $\chi^2(1)=31,74$, $p<.001$; Phi=0,176.

Tolkning: Frekventa trakasserier samvarierar med frekvent hot/våld; effektstorlek i liten–måttlig nivå.

Lösning 1: Skolklimat

Tabell. Trivs i skolan: Bottom-box (Nej) och Top-box (Ja) N=1 019

Trivs i skolan	Ej utsatt för mobbing (Nej)	Utsatt för mobbing (Ja)	Total (alla)
Nej (BB)	337 (38,4 %)	97 (68,8 %)	434 (42,6 %)
Ja (TB)	541 (61,6 %)	44 (31,2 %)	585 (57,4 %)
Kolumn-total	878 (100,0 %)	141 (100,0 %)	1 019 (100,0 %)

Tabell. Tillhörighet: Bottom-box (Nej) och Top-box (Ja) N=1 008

Tillhörighet	Ej utsatt för mobbing (Nej)	Utsatt för mobbing (Ja)	Total (alla)
Nej (BB)	205 (23,6 %)	87 (61,7 %)	292 (29,0 %)
Ja (TB)	662 (76,4 %)	54 (38,3 %)	716 (71,0 %)
Kolumn-total	867 (100,0 %)	141 (100,0 %)	1 008 (100,0 %)

Tabell. Trygghet: Bottom-box (Nej) och Top-box (Ja) N=1 020

Trygghet	Ej utsatt för mobbing (Nej)	Utsatt för mobbing (Ja)	Total (alla)
----------	--------------------------------	----------------------------	--------------

Nej (BB)	132 (15,0 %)	72 (50,7 %)	204 (20,0 %)
Ja (TB)	746 (85,0 %)	70 (49,3 %)	816 (80,0 %)
Kolumn-total	878 (100,0 %)	142 (100,0 %)	1 020 (100,0 %)

Tabell. Tillit vuxnas ingripande: Bottom-box (Nej) och Top-box (Ja) N=1 009

Tillit till vuxna ingriper	Ej utsatt för mobbning (Nej)	Utsatt för mobbning (Ja)	Total (alla)
Nej (BB)	269 (31,0 %)	88 (62,4 %)	357 (35,4 %)
Ja (BB)	599 (69,0 %)	53 (37,6 %)	652 (64,6 %)
Kolumn-total	868 (100,0 %)	141 (100,0 %)	1 009 (100,0 %)

Tabell: Skolpersonal bryr sig om: Bottom-box (Nej) och Top-box (Ja) N=995

Skolpersonal bryr sig om mig	Ej utsatt för mobbning (Nej)	Utsatt för mobbning (Ja)	Total (alla)
Nej (BB)	228 (26,6 %)	68 (48,9 %)	296 (29,7 %)
Ja (TB)	628 (73,4 %)	71 (51,1 %)	699 (70,3 %)
Kolumn-total	856 (100,0 %)	139 (100,0 %)	995 (100,0 %)

Tabell. Lärarna rättvisa: Bottom-box (Nej) och Top-box (Ja) N=991

Lärarna rättvisa	Ej utsatt för mobbning (Nej)	Utsatt för mobbning (Ja)	Total (alla)
Nej (ej hög nivå)	271 (31,8 %)	85 (61,2 %)	356 (35,9 %)
Ja (hög nivå)	581 (68,2 %)	54 (38,8 %)	635 (64,1 %)
Kolumn-total	852 (100,0 %)	139 (100,0 %)	991 (100,0 %)

Lösning 2: Åskådarnormer

Tabell. Elever ingriper uppdelat på FSVBS Total utsatthet (frekvent) N=936

Elever ingriper	Ej utsatt för mobbning (Nej)	Utsatt för mobbning (Ja)	Total (alla)
Oftast/Alltid	476 (59,6 %)	39 (28,5 %)	515 (55,0 %)
Ingen/Ibland	323 (40,4 %)	98 (71,5 %)	421 (45,0 %)
Kolumn-total	799 (100,0 %)	137 (100,0 %)	936 (100,0 %)

Tabell: Vuxna ingriper uppdelat på FSVBS Total utsatthet (frekvent) N=971

Vuxna ingriper	Ej utsatt för mobbning (Nej)	Utsatt för mobbning (Ja)	Total (alla)
Oftast/Alltid	686 (82,3 %)	78 (56,9 %)	764 (78,7 %)
Ingen/Ibland	148 (17,7 %)	59 (43,1 %)	207 (21,3 %)
Kolumn-total	834 (100,0 %)	137 (100,0 %)	971 (100,0 %)

Lösning 3: Samlat stöd

Version 1 av topbox och bottombox

Tabell. Vänstöd uppdelat på FSVBS Total utsatthet (frekvent) N=983

Vänstöd	Ej utsatt för mobbning (Nej)	Utsatt för mobbning (Ja)	Total (alla)
Ja: en eller flera (har minst en kompis)	796 (94,2 %)	116 (84,1 %)	912 (92,8 %)
Nej, ingen (saknar kompis)	49 (5,8 %)	22 (15,9 %)	71 (7,2 %)
Kolumn-total	845 (100,0 %)	138 (100,0 %)	983 (100,0 %)

Tabell. Vuxenstöd uppdelat på FSVBS Total utsatthet (frekvent) N=990

Vuxenstöd	Ej utsatt för mobbning (Nej)	Utsatt för mobbning (Ja)	Total (alla)
Ja: en eller flera (har minst en vuxen)	825 (96,9 %)	132 (95,0 %)	957 (96,7 %)
Nej, ingen (saknar vuxen)	26 (3,1 %)	7 (5,0 %)	33 (3,3 %)
Kolumn-total	851 (100,0 %)	139 (100,0 %)	990 (100,0 %)

Tabell. Tillit till vuxen uppdelad på FSVBS Total utsatthet (frekvent) N=963

Tillit till vuxen	Ej utsatt för mobbning (Nej)	Utsatt för mobbning (Ja)	Total (alla)

Ja: en eller flera (har minst en vuxen att lita på)	745 (89,7 %)	98 (74,2 %)	843 (87,5 %)
Nej, ingen (ingen vuxen att lita på)	86 (10,3 %)	34 (25,8 %)	120 (12,5 %)
Kolumn-total	831 (100,0 %)	132 (100,0 %)	963 (100,0 %)

Version 2 av topbox och bottombox

Topbox nedan anger Ja flera kompisar/vuxna.

Bottombox nedan anger En kompis/vuxen eller Ingen kompis/vuxen.

Tabell. Vänstöd uppdelad på FSVBS Total utsatthet (frekvent) N=983

Vänstöd – TB2	Ej utsatt för mobbing (Nej)	Utsatt för mobbing (Ja)	Total (alla)
Top: Ja, flera kompisar	577 (68,3 %)	55 (39,9 %)	632 (64,3 %)
Ej top	268 (31,7 %)	83 (60,1 %)	351 (35,7 %)
Kolumn-total	845 (100,0 %)	138 (100,0 %)	983 (100,0 %)

Tabell. Vuxenstöd uppdelad på FSVBS Total utsatthet (frekvent) N=990

Vuxenstöd – TB2	Ej utsatt för mobbing (Nej)	Utsatt för mobbing (Ja)	Total (alla)
Top: Ja, flera vuxna	646 (75,9 %)	81 (58,3 %)	727 (73,4 %)
Ej top	205 (24,1 %)	58 (41,7 %)	263 (26,6 %)
Kolumn-total	851 (100,0 %)	139 (100,0 %)	990 (100,0 %)

Tabell. Tillit till vuxen – uppdelad på FSVBS Total utsatthet (frekvent) N=963

Tillit till vuxen i skolan	Ej utsatt för mobbning (Nej)	Utsatt för mobbning (Ja)	Total (alla)
Top: Ja, flera vuxna i skolan	445 (53,5 %)	42 (31,8 %)	487 (50,6 %)
Ej top	386 (46,5 %)	90 (68,2 %)	476 (49,4 %)
Kolumn-total	831 (100,0 %)	132 (100,0 %)	963 (100,0 %)

Helhetsbild med hjälp av regressionsanalys

Resultaten från regressionsanalyserna visar tre saker. För det första är skolklimatet starkast kopplat till lägre mobbning. I **Modell A** justerade för kön och ålder gäller $OR = 0,620 [0,565-0,681]$, $p < .001$ – vilket innebär att risken att bli mobbad sjunker med ungefär 38 procent per +10 poäng. I den samlade modellen D, där åskådarnormer och samlat stöd beaktas, kvarstår en robust effekt ($OR = 0,655 [0,583-0,736]$, $p < .001$) – cirka 35 procent lägre odds per +10 poäng.

För det andra bidrar normen att agera till en betydande del av skolans skydd mot mobbning. I den enklare **Modell B** är $OR = 0,751 [0,695-0,811]$, $p < .001$, vilket betyder att risken att utsättas för mobbning minskar med omkring 25 procent per +10 poäng i åskådarnormen. I den fulla modellen D består en självständig effekt ($OR = 0,883 [0,805-0,968]$, $p = .008$) – cirka 12 procent lägre odds per +10 poäng.

För det tredje hjälper Samlat stöd – men verkar främst genom klimat och agera alltid-normer. I den enklare **Modell C** är $OR = 0,779 [0,716-0,847]$, $p < .001$ – cirka 22 procent lägre odds per +10 poäng i samlat stöd. När skolklimat och åskådarnormer inkluderas samtidigt i **Modell D** blir relationen icke-signifikant ($OR = 1,012 [0,908-1,127]$, $p = .835$). Tolkningen är att starka skyddsnät av stöd – flera kompisar, flera viktiga vuxna och minst en betrodd vuxen i skolan – minskar risken att bli utsatt, men att den skyddande effekten i stor utsträckning går via ett positivt skolklimat och starka normer att ingripa. Det är kombinationen av de alla tre som ger den största skyddseffekten.

Modell A — Skolklimat (justerat för kön & ålder)

Valid N (viktat): ≈ 1 020

Prediktor	B	S.E.	Wald χ^2	p	OR	95% KI (OR)
Kön (binär)	0,316	0,197	2,558	.110	1,371	0,931–2,018
Åldersgrupp (13–16)	–0,726	0,203	12,816	<.001	0,484	0,325–0,720
Skolklimat (per 10)	–0,478	0,048	100,206	<.001	0,620	0,565–0,681
Konstant	1,753	0,457	14,721	<.001	5,769	—

Modellpassning: $-2LL=695,77$; Cox-Snell $R^2=.117$; Nagelkerke $R^2=.212$; Hosmer–Lemeshow $\chi^2(8)=10,88$, $p=.208$.

Klassificering (cut .50): Spec 98,0 %, Sens 15,0 %, Totalt 86,5 %.

Tolkning: Varje +10 i skolklimat hänger ihop med 38 % lägre odds för frekvent utsatthet (OR = 0,62), givet kön & ålder. Äldre (13–16) har lägre odds än yngre.

Modell B — Samlat stöd (justerat för kön & ålder)

Valid N (viktat): ≈ 1 020

Prediktor	B	S.E.	Wald χ^2	p	OR	95% KI (OR)
Kön (binär)	0,360	0,187	3,728	.054	1,434	0,995–2,066
Åldersgrupp (13–16)	–0,310	0,186	2,784	.095	0,733	0,510–1,056
Samlat stöd (per 10)	–0,250	0,043	33,698	<.001	0,779	0,716–0,847
Konstant	0,427	0,472	0,818	.366	1,533	—

Modellpassning: $-2LL=786,19$; Cox-Snell $R^2=.039$; Nagelkerke $R^2=.070$; H–L $p=.236$.

Klassificering: Spec 99,8 %, Sens 0,6 %, Totalt 85,9 %.

Tolkning: Varje +10 i samlat stöd hänger ihop med 22 % lägre odds (OR = 0,779), men förklaringsgraden är lägre än för skolklimat.

Modell C — Åskådarnorm (justerat för kön & ålder)

Valid N (viktat): ≈ 981

Prediktor	B	S.E.	Wald χ^2	p	OR	95% KI (OR)
Kön (binär)	0,421	0,191	4,857	.028	1,523	1,048–2,215
Åldersgrupp (13–16)	–0,492	0,194	6,405	.011	0,611	0,418–0,895
Åskådarnorm (per 10)	–0,286	0,039	52,839	<.001	0,751	0,695–0,811
Konstant	0,313	0,410	0,585	.444	1,368	—

Modellpassning: $-2LL=739,13$; Cox-Snell $R^2=.063$; Nagelkerke $R^2=.112$; H–L $p=.730$.

Klassificering: Spec 99,7 %, Sens 1,2 %, Totalt 85,8 %.

Tolkning: Starkare åskådarnorm (oftare ingripande) hänger ihop med 25 % lägre odds per +10. Äldre och (i denna modell) flickor har högre/lägre odds enligt tabellen (se OR).

Modell D — Samlad modell

Valid N (viktat): ≈ 980

Prediktor	B	S.E.	Wald χ^2	p	OR	95% KI (OR)
Kön (binär)	0,245	0,202	1,475	.225	1,278	0,860–1,898
Åldersgrupp (13–16)	–0,790	0,210	14,151	<.001	0,454	0,301–0,685
Skolklimat (per 10)	–0,423	0,059	50,792	<.001	0,655	0,583–0,736
Samlat stöd (per 10)	0,011	0,055	0,043	.835	1,012	0,908–1,127
Åskådarnorm (per 10)	–0,125	0,047	7,083	.008	0,883	0,805–0,968
Konstant	2,202	0,557	15,647	<.001	9,047	—

Modellpassning: $-2LL=666,54$; Cox-Snell $R^2=.126$; Nagelkerke $R^2=.227$; H-L $p=.779$.

Klassificering: Spec 98,4 %, Sens 15,1 %, Totalt 86,7 %.

Tolkning: I den samlade modellen är skolklimat fortsatt starkt (≈ 35 % lägre odds per +10), åskådarnorm bidrar utöver detta (≈ 12 % lägre odds per +10), medan Samlat stöd inte längre är signifikant när övriga faktorer ingår. Äldre elever har lägre odds än yngre.

Översikt oddskvoter för skolklimat, åskådarnorm och Samlat stöd

(OR för skyddsfaktorer per index, per +10)

Modell	Skolklimat	Samlat stöd	Åskådarnorm
A: Var för sig – Skolklimat	0,620 [0,565–0,681]	—	—
B: Var för sig – Samlat stöd	—	0,779 [0,716–0,847]	—
C: Var för sig – Åskådarnorm	—	—	0,751 [0,695–0,811]
D: Samlad modell	0,655 [0,583–0,736]	1,012 [0,908–1,127]	0,883 [0,805–0,968]

Sammanfattande diskussion

Tolkning baserad på tidigare forskning

Våra resultat ger en sammanhängande bild av tre skyddshävstänger med tydlig koppling till lägre frekvent utsatthet. Särskilt **skolklimat** sticker ut som den mest robusta faktorn ($\approx 35\text{--}38\%$ lägre odds per +10), i linje med forskning som lyfter tillhörighet, trygghet och tillit som centrala mekanismer (Domas & Midgett, 2019; Sideridis & Alghamdi, 2024). Den internationella litteraturen visar också hur otrygga platser och brist på vuxennärvaro ökar risken i specifika skolmiljöer—vilket stödjer kombinationen av relationellt klimat och situationsanpassad tillsyn (Francis et al., 2022; Vaillancourt et al., 2010).

Åskådarnormer bidrar med en självständig effekt i full modell, vilket ligger i linje med bystander-teori och evidens: elever försvarar oftare när klimatet är stödjande och läraren arbetar autonomistödjande; lärarsjälv tillit och ledningsstöd ökar också sannolikheten för ingripande (Cheon et al., 2025; Eldridge & Jenkins, 2020; Farley, 2018; Fischer & Bilz, 2019; Polanin et al., 2012).

Samlat stöd visade en skyddande koppling i enkel modell men förlorade signifikans när klimat och normer ingick samtidigt. Det är förenligt med att vän- och lärarstöd ofta verkar via ökad skoltillhörighet och ett positivt klimat—snarare än som isolerad faktor (Chan et al., 2022; Guo et al., 2024; Healy et al., 2024; Jenkins et al., 2018; Rothern et al., 2011)

Samtidigt visar studier att stöd kan mediera allvarliga utfall som suicidrisk kopplad till mobbning (Xiao et al., 2022), vilket understryker betydelsen av att skapa en obruten kedja av omsorg runt utsatta elever.

Utöver **kränkningar och mobbning** visar våra data att **trakasserier** (29,5 % totalt) och **grovt våld i skolan** (10 % totalt det senaste året) är påtagligt och samvarierar starkt med kränkningar. Detta stödjer ett brett trygghetsarbete som tar höjd för samvariation och överlappning mellan olika former av utsatthet, i linje med UNESCO:s breda skolvåldsbegrepp (UNESCO, 2019) (UNESCO, 2019).

Sammantaget indikerar resultaten att "ordning med omtanke"—kombinationen av relationellt starkt skolklimat, konsekventa ingripandenormer och ett flerskiktat stödsystem—troligen ger störst riskreduktion.

Begränsningar

Tvärnittsdesign: Samband kan inte tolkas kausalt; det finns ett behov av både interventionsstudier och longitudinella undersökningar för att förstå mer om orsaker.

Självrapportering och referensperiod: Risk för minnes- och social önskvärdhet; grovt våld har annan referensperiod (12 mån) än övriga utsatthetsmått (2 mån).

Urvalsram: Rekrytering via föräldrapanel (många skolor, men få elever per skola) begränsar slutsatser om skolor. Viss föräldraeffekt är tänkbar.

Indexprecision: Stödindex hade förväntat låg–måttlig intern konsistens ($\alpha \approx .54$) då det fångar **olika** stödformer; klimatindex var högt ($\alpha \approx .82$).

Klassifikation: Logistiska modeller hade hög specificitet men låg sensitivitet (få ”träffar” på mobbning), vilket är typiskt när utfallet är relativt sällsynt (14 %).

Ej observerade moderatorer: Vi justerar för kön/ålder, men **kontextuella** faktorer (t.ex. skolnivå, migrationsbakgrund, byggd miljö) kan påverka effekter—något som lyfts i litteraturen och bör inkluderas i framtida analyser (Francis et al., 2022; Zhang et al., 2021).

Bilaga 1: Variabellista med frågor

Här är en **kompakt variabellista** där varje variabel följs av den **exakta frågeformuleringen**

Bakgrundsfrågor

year_grade | *Vilken årskurs går du i? (inkluderingsfråga)*

Svar: 4 / 5 / 6 / 7 / 8 / 9 / *Ingen av ovanstående årskurser* (screenas ut)

age | *Hur gammal är du?* (numerisk, används för vikter/åldersgrupper)

gender | *Jag är*

Svar: *Tjej / Kille / Ickebinär eller annat alternativ / Osäker, vet inte, vill inte svara*

FSVBS – Utsatthet i skolan (2 månader)

Tänk tillbaka på hur du har haft det i skolan de senaste två månaderna. Har du känt dig ledsen, rädd eller arg för att andra ELEVER på skolan har

FSVBS_school_verbal | *... retat, sagt elaka saker eller hotat dig?*

FSVBS_school_physical | *... slagit, sparkat, knuffat, hållit fast eller stängt in dig?*

FSVBS_school_exclusion | *... fryst ut, ignorerat eller spridit rykten om dig?*

FSVBS – Utsatthet online (2 månader)

Tänk tillbaka på de senaste två månaderna och hur du haft det på nätet, alltså när du surfat på mobil eller dator, spelat TV- eller datorspel eller använt social media och chattar. Har du känt dig ledsen, rädd eller arg för att andra ELEVER på nätet har

FSVBS_online_verbal | *... retat, sagt elaka saker eller hotat dig?*

FSVBS_online_exclusion | *... fryst ut, spridit rykten eller elaka meddelanden om dig?*

FSVBS_online_image_sharing | *... laddat upp eller skickat vidare bilder eller filmer på dig mot din vilja?*

Svarsalternativ för FSVBS-items: *Nej, det har inte hänt mig / Ja, någon gång / Ja, ett par gånger i månaden / Ja, en gång i veckan eller oftare.*

Trakasserier (2 månader)

Har du under de senaste två månaderna upplevt obehag (känt dig ledsen, sårad eller rädd) av att andra ELEVER:

harassment_sexual_physical | ...tafsat, tagit på dig, gett dig sexuella kommentarer i skolan?

harassment_sexual_online | ... skickat sexuella eller avklädda bilder/filmklipp till dig som du inte ville ha?

harassment_ethnicity_religion_verbal | ... kallat dig elaka saker på grund av din etniska bakgrund (t ex hudfärg, var du kommer ifrån) eller religion?

harassment_sexual_verbal | ... kallat dig för hora, fitta, kuk, lesbisk, bög eller liknande ord?

Svar: Samma 4-gradiga svarsskala som FSVBS.

Grovt våld i skolan (12 månader)

Har någon under de senaste 12 månaderna, i skolan eller på skolgården:

school_violence_injury | ...med flit slagit dig, sparkat dig eller utsatt dig för annat våld så att du skadades så mycket att du blev tvungen att besöka sjuksköterska/sjuksyster, läkare eller tandläkare?

school_violence_threats | ... hotat dig med våld eller vapen, eller använt våld eller vapen mot dig?

school_violence_sexual | ... tvingat dig att göra något som du upplevde som sexuellt?

Svar: Ja, flera gånger / Ja, någon gång / Nej, det har inte hänt mig / Vet inte/vill inte svara.)

Skolklimat

school_like | Tycker du om att vara i skolan?

school_belonging | Känner du att du är en del av gemenskapen på din skola?

school_safety | Känner du dig trygg i skolan?

school_trust | Litar du på att de vuxna i skolan gör tillräckligt om någon elev blir illa behandlad?

teacher_care | Känner du att det finns någon vuxen i skolan som bryr sig om hur du mår?

teacher_fairness | *Tycker du att lärarna behandlar alla elever lika oavsett om de är flickor, pojkar eller har annan könsidentitet?*

Gemensam svarsskala för skolklimatfrågorna: Helt och hållet / Till stor del / Till viss del / Inte alls / Vet inte/vill inte svara.)

Åskådarnormer

peer_reaction | *Hur reagerar ELEVER på din skola om någon blir utsatt för kränkningar, mobbning eller våld?*

Svar: *Ingen reagerar, det ses som helt normalt / Ibland reagerar någon och säger ifrån eller säger till en vuxen / Oftast reagerar någon och säger ifrån eller säger till en vuxen / Sådant accepteras inte i min skola – någon säger alltid ifrån / Vet inte/vill inte svara*

adult_reaction | *Hur reagerar VUXNA på din skola om någon blir utsatt för kränkningar, mobbning eller våld?*

Svar: *Ingen reagerar, det ses som helt normalt / Ibland reagerar någon och säger ifrån / Oftast reagerar någon och säger ifrån / Sådant accepteras inte i min skola – vuxna säger alltid ifrån / Vet inte/vill inte svara*

Samlat stöd

friend_support | *Har du någon kompis, som du kan prata med om du har problem eller som hjälper och stöttar dig lite extra?*

Svar: *Ja, flera kompisar / Ja, en kompis / Nej, ingen kompis / Vet inte/vill inte svara*

adult_support | *Har du en vuxen som du kan berätta nästan allt för?*

Svar: *Ja, flera vuxna / Ja, en vuxen / Nej, ingen vuxen / Vet inte/vill inte svara*

trusted_adults | *Finns det en vuxen i skolan som du litar på och skulle våga berätta för om något jobbigt eller olagligt hänt?*

Svar: *Ja, flera vuxna / Ja, en vuxen / Nej, ingen vuxen / Vet inte/vill inte svara*

Bilaga 2: SPSS-syntaxer

Friendsskalan (FSVBS) – viktning, indikatorer, multi-utsatthet, totalpoäng

```
* Viktning av data.
WEIGHT BY Weight.
EXECUTE.

* 1. Skolutsatthet.
COMPUTE FSVBS_school_occasional = (school_verbal = 1 OR school_physical = 1 OR school_exclusion = 1).
VARIABLE LABELS FSVBS_school_occasional 'FSVBS Skolutsatthet (någon gång)'.
VALUE LABELS FSVBS_school_occasional 0 'Nej' 1 'Ja'.

COMPUTE FSVBS_school_frequent = (school_verbal >= 2 OR school_physical >= 2 OR school_exclusion >= 2).
VARIABLE LABELS FSVBS_school_frequent 'FSVBS Skolutsatthet (frekvent)'.
VALUE LABELS FSVBS_school_frequent 0 'Nej' 1 'Ja'.

COMPUTE FSVBS_school_total = (FSVBS_school_occasional = 1 OR FSVBS_school_frequent = 1).
VARIABLE LABELS FSVBS_school_total 'FSVBS Skolutsatthet (totalt)'.
VALUE LABELS FSVBS_school_total 0 'Nej' 1 'Ja'.

* 2. Onlineutsatthet.
COMPUTE FSVBS_online_occasional = (online_verbal = 1 OR online_exclusion = 1 OR online_image_sharing = 1).
VARIABLE LABELS FSVBS_online_occasional 'FSVBS Onlineutsatthet (någon gång)'.
VALUE LABELS FSVBS_online_occasional 0 'Nej' 1 'Ja'.

COMPUTE FSVBS_online_frequent = (online_verbal >= 2 OR online_exclusion >= 2 OR online_image_sharing >= 2).
VARIABLE LABELS FSVBS_online_frequent 'FSVBS Onlineutsatthet (frekvent)'.
VALUE LABELS FSVBS_online_frequent 0 'Nej' 1 'Ja'.

COMPUTE FSVBS_online_total = (FSVBS_online_occasional = 1 OR FSVBS_online_frequent = 1).
VARIABLE LABELS FSVBS_online_total 'FSVBS Onlineutsatthet (totalt)'.
VALUE LABELS FSVBS_online_total 0 'Nej' 1 'Ja'.

* 3. Total utsatthet (skola + online).
COMPUTE FSVBS_total_occasional = (FSVBS_school_occasional = 1 OR FSVBS_online_occasional = 1).
VARIABLE LABELS FSVBS_total_occasional 'FSVBS Total utsatthet (någon gång)'.
VALUE LABELS FSVBS_total_occasional 0 'Nej' 1 'Ja'.

COMPUTE FSVBS_total_frequent = (FSVBS_school_frequent = 1 OR FSVBS_online_frequent = 1).
VARIABLE LABELS FSVBS_total_frequent 'FSVBS Total utsatthet (frekvent)'.
VALUE LABELS FSVBS_total_frequent 0 'Nej' 1 'Ja'.

COMPUTE FSVBS_total_total = (FSVBS_total_occasional = 1 OR FSVBS_total_frequent = 1).
VARIABLE LABELS FSVBS_total_total 'FSVBS Total utsatthet (totalt)'.
VALUE LABELS FSVBS_total_total 0 'Nej' 1 'Ja'.

* 4. Multi-utsatthet (antal items 0-6).
COUNT FSVBS_multi_occasional = school_verbal school_physical school_exclusion online_verbal
online_exclusion online_image_sharing (1).
COUNT FSVBS_multi_frequent = school_verbal school_physical school_exclusion online_verbal
online_exclusion online_image_sharing (2 THRU 3).
COUNT FSVBS_multi_total = school_verbal school_physical school_exclusion online_verbal
online_exclusion online_image_sharing (1 THRU 3).

* 5. Kontinuerlig total poäng (0-18).
COMPUTE FSVBS_total_continuous = SUM(school_verbal, school_physical, school_exclusion, online_verbal,
online_exclusion, online_image_sharing).
VARIABLE LABELS FSVBS_total_continuous 'FSVBS Total utsatthet kontinuerlig (0-18 poäng)'.

EXECUTE.
```

Skolklimat – kodning, index, skalning, kategorier, reliabilitet

```
* Encoding: ISO-8859-1.
* Först sätter vi in korrekta etiketter på variablerna.
VALUE LABELS school_like school_belonging school_safety school_trust teacher_care teacher_fairness
  10 'Helt och hållet'
  6.67 'Till stor del'
  3.33 'Till viss del'
  0 'Inte alls'
  99 'Vet inte/vill inte svara'.

* Omvänd kodning där högre värde betyder bättre klimat (0?3-skala).
RECODE school_like school_belonging school_safety school_trust teacher_care teacher_fairness
  (10=3) (6.67=2) (3.33=1) (0=0) (ELSE=SYSMIS)
  INTO school_like_rev school_belonging_rev school_safety_rev school_trust_rev teacher_care_rev
  teacher_fairness_rev.

VARIABLE LABELS
  school_like_rev 'Omvänd: Trivs i skolan (3=högst)'
  school_belonging_rev 'Omvänd: Känner tillhörighet (3=högst)'
  school_safety_rev 'Omvänd: Känner sig trygg (3=högst)'
  school_trust_rev 'Omvänd: Tillit till vuxna (3=högst)'
  teacher_care_rev 'Omvänd: Lärare bryr sig (3=högst)'
  teacher_fairness_rev 'Omvänd: Lärare rättvisa (3=högst)'.

* Skapa ett summerat skolklimat-index (max=18).
COMPUTE school_climate_index = SUM(school_like_rev, school_belonging_rev, school_safety_rev,
  school_trust_rev, teacher_care_rev, teacher_fairness_rev).
VARIABLE LABELS school_climate_index 'Skolklimat (Trygghet och Trivsel): Summerat index (max 18)'.

* Skala om indexet till 0?100 för enklare tolkning.
COMPUTE school_climate_scaled = (school_climate_index / 18) * 100.
VARIABLE LABELS school_climate_scaled 'Skolklimat (Trygghet och Trivsel): Skalat index (0?100)'.

* Kategorisera indexet i låg, medel och hög nivå.
RECODE school_climate_scaled
  (LO THRU 33 = 1)
  (34 THRU 66 = 2)
  (67 THRU HI = 3) INTO school_climate_cat.
VARIABLE LABELS school_climate_cat 'Skolklimat (Trygghet och Trivsel): 1=Låg, 2=Medel, 3=Hög'.
VALUE LABELS school_climate_cat
  1 'Låg'
  2 'Medel'
  3 'Hög'.

* Formatera alla nya variabler utan decimaler (utom scaled som har en decimal).
FORMATS school_like_rev school_belonging_rev school_safety_rev school_trust_rev teacher_care_rev
  teacher_fairness_rev school_climate_index school_climate_cat (F2.0).
FORMATS school_climate_scaled (F5.1).

* Beräkna intern tillförlitlighet (Cronbach?s Alpha).
RELIABILITY
  /VARIABLES=school_like_rev school_belonging_rev school_safety_rev school_trust_rev teacher_care_rev
  teacher_fairness_rev
  /SCALE('Skolklimat (Trygghet och Trivsel)') ALL
  /MODEL=ALPHA.

EXECUTE.
```

Åskådarnormer – kodning, index, skalning, kategorier, reliabilitet

```
* Bystander-norm index: Omkodning av adult_reaction och peer_reaction.
RECODE adult_reaction peer_reaction
  (1=0) (2=1) (3=2) (4=3) (ELSE=SYSMIS)
  INTO adult_reaction_norm peer_reaction_norm.

VARIABLE LABELS
  adult_reaction_norm 'Vuxnas ingripande (0=normaliserat, 3=alltid ingripande)'
  peer_reaction_norm 'Elevers ingripande (0=normaliserat, 3=alltid ingripande)'.

* Summerat Bystander-norm index (max=6).
COMPUTE bystander_norm_index = SUM(adult_reaction_norm, peer_reaction_norm).
VARIABLE LABELS bystander_norm_index 'Bystander-norm index: Vuxnas & elevers ingripande (0-6)'.
```

```
* Skala om till 0-100.
COMPUTE bystander_norm_scaled = (bystander_norm_index / 6) * 100.
VARIABLE LABELS bystander_norm_scaled 'Bystander-norm index: Skalat (0-100)'.

* Kategorisering: Låg, medel, hög.
RECODE bystander_norm_scaled
  (LO THRU 33 = 1)
  (34 THRU 66 = 2)
  (67 THRU HI = 3) INTO bystander_norm_cat.

VARIABLE LABELS bystander_norm_cat 'Bystander-norm index: Kategorier 1=Låg, 2=Medel, 3=Hög'.
VALUE LABELS bystander_norm_cat
  1 'Låg'
  2 'Medel'
  3 'Hög'.

* Formatjustering.
FORMATS adult_reaction_norm peer_reaction_norm bystander_norm_index bystander_norm_cat (F1.0).
FORMATS bystander_norm_scaled (F5.1).

* Cronbach's Alpha för intern tillförlitlighet.
RELIABILITY
  /VARIABLES=adult_reaction_norm peer_reaction_norm
  /SCALE('Bystander-norm index') ALL
  /MODEL=ALPHA.
EXECUTE.

* Value Labels för norm-variablerna.
VALUE LABELS adult_reaction_norm peer_reaction_norm
  0 'Ingen ingriper - normaliserat'
  1 'Ibland ingriper någon'
  2 'Oftast ingriper någon'
  3 'Alltid ingripande - kränkningar accepteras aldrig'.
EXECUTE.
```

Socialt stöd – kodning, index, skalning, kategorier, reliabilitet

```
* Steg 1: Omkoda trusted_adults till trusted_adults_recode (4 blir 99).
RECODE trusted_adults (1=1) (2=2) (3=3) (4=99) INTO trusted_adults_recode.
VARIABLE LABELS trusted_adults_recode 'Tillit till vuxen (med 99=Vet ej/vill ej)'.
VALUE LABELS trusted_adults_recode
  1 'Ja, flera vuxna'
  2 'Ja, en vuxen'
  3 'Nej, ingen vuxen'
  99 'Vet inte/vill inte svara'.
FORMATS trusted_adults_recode (F1.0).

* Steg 2: Omvänd skala så att 3 = högst stöd (korrekt RECODE).
RECODE friend_support (1=3) (2=2) (4=1) (ELSE=SYSMIS) INTO friend_support_rev.
VARIABLE LABELS friend_support_rev 'Omvänd: Vänstöd (3=högst)'.
VALUE LABELS friend_support_rev
  1 'Nej, ingen kompis'
  2 'Ja, en kompis'
  3 'Ja, flera kompisar'.

RECODE adult_support (1=3) (2=2) (4=1) (ELSE=SYSMIS) INTO adult_support_rev.
VARIABLE LABELS adult_support_rev 'Omvänd: Vuxenstöd (3=högst)'.
VALUE LABELS adult_support_rev
  1 'Nej, ingen vuxen'
  2 'Ja, en vuxen'
  3 'Ja, flera vuxna'.

RECODE trusted_adults_recode (1=3) (2=2) (3=1) (ELSE=SYSMIS) INTO trusted_adults_rev.
VARIABLE LABELS trusted_adults_rev 'Omvänd: Tillit till vuxen (3=högst)'.
VALUE LABELS trusted_adults_rev
  1 'Nej, ingen vuxen'
  2 'Ja, en vuxen'
  3 'Ja, flera vuxna'.

* Skapa strikt summerat stödiindex.
COMPUTE total_support_index = SUM(friend_support_rev, adult_support_rev, trusted_adults_rev).
VARIABLE LABELS total_support_index 'Index: Samlat stöd (summa, max 9)'.

* Skala om till 0-100.
COMPUTE total_support_scaled = (total_support_index / 9) * 100.
VARIABLE LABELS total_support_scaled 'Index: Samlat stöd (0-100 skala)'.

* Kategorisering: låg, medel, hög.
RECODE total_support_scaled
  (LO THRU 33 = 1)
```

```
(34 THRU 66 = 2)
(67 THRU HI = 3) INTO total_support_cat.
VARIABLE LABELS total_support_cat 'Stödindex kategorier: 1=Låg, 2=Medel, 3=Hög'.
VALUE LABELS total_support_cat 1 'Låg' 2 'Medel' 3 'Hög'.

* Formatjustering.
FORMATS friend_support_rev adult_support_rev trusted_adults_rev total_support_index total_support_cat
(F1.0).
FORMATS total_support_scaled (F5.1).

* Intern tillförlitlighet (Cronbach's Alpha).
RELIABILITY
/VARIABLES=friend_support_rev adult_support_rev trusted_adults_rev
/SCALE('Stödindex') ALL
/MODEL=ALPHA.
EXECUTE.
```

Regressionsanalyser

```
* ===== FR25 Logistic regressions: total frekvent (0/1), per +10 på index =====
WEIGHT BY Weight.

* 10-poängssteg (0-10).
COMPUTE school_climate_10 = school_climate_scaled / 10.
COMPUTE support_10 = total_support_scaled / 10.
COMPUTE bystander_10 = bystander_norm_scaled / 10.
VARIABLE LABELS
  school_climate_10 "Skolklimat (per 10-poängs ökning; 0-10)"
  support_10 "Samlat stöd (per 10-poängs ökning; 0-10)"
  bystander_10 "Åskådarnorm (per 10-poängs ökning; 0-10)".
EXECUTE.

* A) Enbart Skolklimat (justerat för kön & ålder).
LOGISTIC REGRESSION VARIABLES FSVBS_total_frequent
/METHOD=ENTER gender_bin age_group school_climate_10
/PRINT=CI(95) GOODFIT.

* B) Enbart Samlat stöd (justerat för kön & ålder).
LOGISTIC REGRESSION VARIABLES FSVBS_total_frequent
/METHOD=ENTER gender_bin age_group support_10
/PRINT=CI(95) GOODFIT.

* C) Enbart Åskådarnorm (justerat för kön & ålder).
LOGISTIC REGRESSION VARIABLES FSVBS_total_frequent
/METHOD=ENTER gender_bin age_group bystander_10
/PRINT=CI(95) GOODFIT.

* D) Samlad modell (alla tre index + kön & ålder).
LOGISTIC REGRESSION VARIABLES FSVBS_total_frequent
/METHOD=ENTER gender_bin age_group school_climate_10 support_10 bystander_10
/PRINT=CI(95) GOODFIT.
```

Referenser

- Acosta, J., Chinman, M., Ebener, P., Malone, P. S., Phillips, A., & Wilks, A. (2019). Understanding the relationship between perceived school climate and bullying: A mediator analysis. *Journal of School Violence*, 18(2), 200–215.
<https://doi.org/10.1080/15388220.2018.1453820>
- Chan, M., Sharkey, J. D., Nylund-Gibson, K., Dowdy, E., & Furlong, M. J. (2022). Social support profiles associations with adolescents' psychological and academic functioning. *Journal of School Psychology*, 91, 160–177.
<https://doi.org/10.1016/j.jsp.2022.01.006>
- Chang, C.-L., Liu, C.-H., Yin, X.-R., Chen, K.-M., & Lin, T.-H. (2025). Effects of normative beliefs about stopping cyberbullying on bystander helping behavior. *Computers in Human Behavior Reports*, 18, 100633.
<https://doi.org/10.1016/j.chbr.2025.100633>
- Cheon, S. H., Reeve, J., Yoo, K.-E., Song, Y.-G., Marsh, H. W., Jang, H.-R., & Lee, Y. (2025). Bystanders tend to defend victims in a supportive classroom climate: A cluster randomized control trial and an observational study. *Journal of School Psychology*, 110, 101431. <https://doi.org/10.1016/j.jsp.2025.101431>
- Cross, D., Monks, H., Hall, M., Shaw, T., Pintabona, Y., Erceg, E., Hamilton, G., Roberts, C., Waters, S., & Lester, L. (2011). Three-year results of the Friendly Schools whole-of-school intervention on children's bullying behaviour. *British Educational Research Journal*, 37(1), 105–129.
<https://doi.org/10.1080/01411920903420024>
- Doumas, D. M., & Midgett, A. (2019). The Effects of Students' Perceptions of Teachers' Antibullying Behavior on Bullying Victimization: Is Sense of School Belonging a Mediator? *Journal of Applied School Psychology*, 35(1), 37–51.
<https://doi.org/10.1080/15377903.2018.1479911>
- Eldridge, M. A., & Jenkins, L. N. (2020). The Bystander Intervention Model: Teacher Intervention in Traditional and Cyber Bullying. *International Journal of Bullying Prevention*, 2(4), 253–263. <https://doi.org/10.1007/s42380-019-00033-7>
- Espelage, D. L., Rose, C. A., & Polanin, J. R. (2015). Social-Emotional Learning Program to Reduce Bullying, Fighting, and Victimization Among Middle School Students With Disabilities. *Remedial and Special Education*, 36(5), 299–311.
<https://doi.org/10.1177/0741932514564564>
- Farley, J. (2018). Teachers as obligated bystanders: Grading and relating administrator support and peer response to teacher direct intervention in school bullying. *Psychology in the Schools*, 55(9), 1056–1070.
<https://doi.org/10.1002/pits.22149>

- Fischer, S. M., & Bilz, L. (2019). Teachers' self-efficacy in bullying interventions and their probability of intervention. *Psychology in the Schools*, 56(5), 751–764. <https://doi.org/10.1002/pits.22229>
- Francis, J., Strobel, N., Trapp, G., Pearce, N., Vaz, S., Christian, H., Runions, K., Martin, K., & Cross, D. (2022). How does the school built environment impact students' bullying behaviour? A scoping review. *Social Science & Medicine*, 314, 115451. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2022.115451>
- Gizzarelli, E., Burns, S., & Francis, J. (2023). School staff responses to student reports of bullying: A scoping review. *Health Promotion Journal of Australia*, 34(2), 508–517. <https://doi.org/10.1002/hpja.680>
- Guo, J., Zhao, B., Jiang, L., & Pan, J. (2024). Associations between teacher support, school belonging, and school bullying victimization among Chinese upper elementary school students: A multi-group analysis based on gender. *Current Psychology*, 43(41), 32114–32127. <https://doi.org/10.1007/s12144-024-06777-w>
- Healy, K. L., Scott, J. G., & Thomas, H. J. (2024). The Protective Role of Supportive Relationships in Mitigating Bullying Victimization and Psychological Distress in Adolescents. *Journal of Child and Family Studies*, 33(10), 3211–3228. <https://doi.org/10.1007/s10826-024-02891-2>
- Helsen, M., Vollebergh, W., & Meeus, W. (2000). Social Support from Parents and Friends and Emotional Problems in Adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 29(3), 319–335. <https://doi.org/10.1023/a:1005147708827>
- Huang, L. (2022). Exploring the relationship between school bullying and academic performance: the mediating role of students' sense of belonging at school. *Educational Studies*, 48(2), 216–232. <https://doi.org/10.1080/03055698.2020.1749032>
- Jenkins, L. N., Fredrick, S. S., & Wenger, J. (2018). Peer victimization and social-emotional outcomes: The role of teacher and peer support. *Aggressive Behavior*, 44(2), 176–184. <https://doi.org/10.1002/ab.21741>
- Johansson, B., Flygare, E., & Hellfeldt, K. (2017). *Godkänd eller icke godkänd?* (No. 10; Working Papers and Reports Social Work). <https://www.oru.se/contentassets/e468d751588a415bba870ae8580bfd03/godkand-eller-icke-godkand.pdf>
- Košir, K., Zakšek, M., & Kozina, A. (2025). School Belongingness and Family Support as Predictors of School Bullying Perpetration and Victimization in Adolescents: Are Relations the Same for Students with an Immigrant Background? *Victims & Offenders*, 20(4), 729–747. <https://doi.org/10.1080/15564886.2023.2181251>
- Loftsson, M., Ruiz-Vergara, P., Christiansson, Y., Warg, F., & Johansson, B. (2022). *Mobbningens förekomst: Tre barn utsatta i varje klass* (FoU-rapport 2022:1). Friends. <https://friends.se/report/mobbningens-forekomst/>

- Midgett, A., Dumas, D. M., & Buller, M. K. (2022). Posttraining Outcomes, Acceptability, and Technology-Based Delivery of the STAC Bystander Bullying Intervention Teacher Module: Mixed Methods Study. *JMIR Formative Research*, 6(8), e40022. <https://doi.org/10.2196/40022>
- Miranda, R., Oriol, X., Amutio, A., & Ortúzar, H. (2019). Bullying en la adolescencia y satisfacción con la vida: ¿puede el apoyo de los adultos de la familia y de la escuela mitigar este efecto? *Revista de Psicodidáctica*, 24(1), 39–45. <https://doi.org/10.1016/j.psicod.2018.07.001>
- Moffat, A. K., Redmond, G., & Raghavendra, P. (2019). The Impact of Social Network Characteristics and Gender on Covert Bullying in Australian Students with Disability in the Middle Years. *Journal of School Violence*, 18(4), 613–629. <https://doi.org/10.1080/15388220.2019.1644180>
- Norwalk, K. E., Hamm, J. V., Farmer, T. W., & Barnes, K. L. (2016). Improving the School Context of Early Adolescence Through Teacher Attunement to Victimization. *The Journal of Early Adolescence*, 36(7), 989–1009. <https://doi.org/10.1177/0272431615590230>
- O'Brennan, L. M., Waasdorp, T. E., & Bradshaw, C. P. (2014). Strengthening Bullying Prevention Through School Staff Connectedness. *Journal of Educational Psychology*, 106(3), 870–880. <https://doi.org/10.1037/a0035957>
- Polanin, J. R., Espelage, D. L., & Pigott, T. D. (2012). A Meta-Analysis of School-Based Bullying Prevention Programs' Effects on Bystander Intervention Behavior. *School Psychology Review*, 41(1), 47–65. <https://doi.org/10.1080/02796015.2012.12087375>
- Rothon, C., Head, J., Klineberg, E., & Stansfeld, S. (2011). Can social support protect bullied adolescents from adverse outcomes? A prospective study on the effects of bullying on the educational achievement and mental health of adolescents at secondary schools in East London. *Journal of Adolescence*, 34(3), 579–588. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2010.02.007>
- Shaheen, A. M., Hamdan, K. M., Albqoor, M., Othman, A. K., Amre, H. M., & Hazeem, M. N. A. (2019). Perceived social support from family and friends and bullying victimization among adolescents. *Children and Youth Services Review*, 107, 104503. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2019.104503>
- Sideridis, G., & Alghamdi, M. (2024). Catastrophic effects of bullying on school belonging. *Social Behavior and Personality*, 52(7), 1–8. <https://doi.org/10.2224/sbp.13160>
- Sivaraman, B., Nye, E., & Bowes, L. (2019). School-based anti-bullying interventions for adolescents in low- and middle-income countries: A systematic review. *Aggression and Violent Behavior*, 45, 154–162. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2018.07.007>

- Skolverket. (2024). *TIMSS 2023: Svenska grundskolelevers kunskaper i matematik och naturvetenskap i ett internationellt perspektiv*.
<https://www.skolverket.se/getFile?file=13178>
- Tolmatcheff, C., Veenstra, R., Roskam, I., & Galand, B. (2024). Examining the Link Between Implementation Fidelity, Quality, and Effectiveness of Teacher-Delivered Anti-Bullying Interventions in a Randomized Controlled Trial. *Prevention Science*, 25(3), 407–420. <https://doi.org/10.1007/s11121-023-01580-8>
- UNESCO. (2019). *Behind the Numbers: Ending school violence and bullying*.
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000366483>
- Vaillancourt, T., Brittain, H., Bennett, L., Arnocky, S., McDougall, P., Hymel, S., Short, K., Sunderani, S., Scott, C., Mackenzie, M., & Cunningham, L. (2010). Places to Avoid: Population-Based Study of Student Reports of Unsafe and High Bullying Areas at School. *Canadian Journal of School Psychology*, 25(1), 40–54.
<https://doi.org/10.1177/0829573509358686>
- Vargas-Madriz, L. F., Zhang, M., Wang, Z., Long, Y., & Konishi, C. (2025). Social Support and Traditional Bullying Perpetration Among High School Students: The Mediating Role of School Belonging. *International Journal of Bullying Prevention*, 7(2), 124–136. <https://doi.org/10.1007/s42380-023-00186-6>
- Waasdorp, T. E., Bradshaw, C. P., & Leaf, P. J. (2012). The Impact of Schoolwide Positive Behavioral Interventions and Supports on Bullying and Peer Rejection: A Randomized Controlled Effectiveness Trial. *Archives of Pediatrics & Adolescent Medicine*, 166(2), 149–156. <https://doi.org/10.1001/archpediatrics.2011.755>
- Xiao, Y., Ran, H., Fang, D., Che, Y., Donald, A. R., Wang, S., Peng, J., Chen, L., & Lu, J. (2022). School bullying associated suicidal risk in children and adolescents from Yunnan, China: The mediation of social support. *Journal of Affective Disorders*, 300, 392–399. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2022.01.032>
- Yoo, K.-E., Cheon, S. H., & Reeve, J. (2025). Bullying is socially-regulated, but autonomy-supportive teaching and autonomy need satisfaction are effective antidotes. *Motivation and Emotion*, 1–16. <https://doi.org/10.1007/s11031-025-10128-y>
- Zhang, S., Mulhall, P. F., Flowers, N., & Lee, N. Y. (2021). Bullying Reporting Concerns as a Mediator Between School Climate and Bullying Victimization/Aggression. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(21–22), NP11531–NP11554.
<https://doi.org/10.1177/0886260519889926>